

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU16

Terrorism

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om terrorism, bl.a. med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om förebyggande åtgärder, våldsbejakande organisationers verksamhet, återvändare, offentlig uppmaning till terrorism, finansiering av terrorism och internationellt samarbete.

I betänkandet finns tolv reservationer (SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Förebyggande åtgärder	7
Våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.	17
Återvändare	23
Offentlig uppmaning till terrorism	28
Finansiering av terrorism	31
Olovlig underrättelseverksamhet	37
Internationellt samarbete	39
Reservationer	44
1. Säkerhetspolisens resurser, punkt 1 (MP).....	44
2. CVE:s arbete mot våldsbejakande extremism, punkt 2 (MP)	44
3. Nationellt avhoppprogram, punkt 3 (V, MP).....	45
4. Nytt register hos Säkerhetspolisen, punkt 4 (SD)	45
5. Förbud mot terroristorganisationer, punkt 7 (MP).....	46
6. Förbud mot deltagande i våldsbejakande organisationer, punkt 8 (SD)	46
7. Förbud mot rasistiska organisationer, punkt 9 (MP).....	47
8. Offentlig uppmaning till terrorism, punkt 16 (SD)	47
9. Finansiering av terrorism, punkt 17 (MP)	48
10. Olovlig underrättelseverksamhet, punkt 18 (SD)	49
11. Samverkan inom EU, punkt 19 (C)	49
12. Polisens samarbete med utländska myndigheter, punkt 20 (MP)	50
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Förebyggande åtgärder

1. Säkerhetspolisens resurser

Riksdagen avslår motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 38.

Reservation 1 (MP)

2. CVE:s arbete mot våldsbejakande extremism

Riksdagen avslår motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 41.

Reservation 2 (MP)

3. Nationellt avhoppprogram

Riksdagen avslår motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 42.

Reservation 3 (V, MP)

4. Nytt register hos Säkerhetspolisen

Riksdagen avslår motion

2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 4 (SD)

5. Tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter

Riksdagen avslår motion

2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2.

6. Haverikommission

Riksdagen avslår motion

2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 5.

Våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.

7. Förbud mot terroristorganisationer

Riksdagen avslår motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 39.

Reservation 5 (MP)

8. Förbud mot deltagande i våldsbejakande organisationer

Riksdagen avslår motion

2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 6 (SD)

9. Förbud mot rasistiska organisationer

Riksdagen avslår motion

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 29 i denna del.

Reservation 7 (MP)

10. Nationell lista över terroristorganisationer

Riksdagen avslår motion

2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1.

11. Kartläggning av islamismen i Sverige m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 och

2022/23:2157 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Återvändare

12. Hantering av återvändare

Riksdagen avslår motion

2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 3 och 6.

13. Översyn av lagstiftningen om krigsförbrytelser

Riksdagen avslår motion

2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 4.

14. Landsförräderi

Riksdagen avslår motion

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 7.

15. Indraget stöd vid deltagande i krig

Riksdagen avslår motion

2022/23:2076 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Offentlig uppmaning till terrorism

16. Offentlig uppmaning till terrorism

Riksdagen avslår motion

2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4.

Reservation 8 (SD)

*Finansiering av terrorism***17. Finansiering av terrorism**

Riksdagen avslår motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 40.

*Reservation 9 (MP)**Olovlig underrättelseverksamhet***18. Olovlig underrättelseverksamhet**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

*Reservation 10 (SD)**Internationellt samarbete***19. Samverkan inom EU**

Riksdagen avslår motion

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 83.

*Reservation 11 (C)***20. Polisens samarbete med utländska myndigheter**

Riksdagen avslår motion

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 29 i denna del.

*Reservation 12 (MP)***21. Spärriklita mot hatpredikanter**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 4.

Stockholm den 4 maj 2023

På justitieutskottets vägnar

Adam Marttinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Adam Marttinen (SD), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Mattias Vepsä (S), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Juno Blom (L), Mats Arkhem (SD), Lars Isacsson (S), Lars Andersson (SD) och Malte Roos (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena rör terrorism och handlar bl.a. om förebyggande åtgärder, våldsbejakande organisationers verksamhet, återvändare, offentlig uppmaning till terrorism, finansiering av terrorism och internationellt samarbete. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Förebyggande åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. Säkerhetspolisens resurser, ett nationellt avhopparsprogram, registrering av personer som sympatiserar med terroristorganisationer och tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter.

Jämför reservation 1 (MP), 2 (MP), 3 (V, MP) och 4 (SD).

Motionerna

Emma Berginger m.fl. (MP) anför i kommittémotion 2022/23:2262 yrkande 38 att regeringen måste se till att Säkerhetspolisen har de resurser och får ta del av de verktyg som krävs för att förhindra terrorism. I samma motion yrkande 41 begärs att arbetet inom Center mot våldsbejakande extremism ska stärkas och att centret ska få en mer operativ roll. I yrkande 42 föreslås att ett nationellt program för att underlätta avhopp från extremiströrelser ska införas.

I kommittémotion 2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att Säkerhetspolisen ska tillåtas föra register över personer som sympatiserar med terroristorganisationer.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) efterfrågar i motion 2022/23:508 yrkande 2 en utredning av möjligheten att ge polisen tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter i de fall det kan handla om krigs- eller terrorbrott. I samma motion yrkande 5 anföras att regeringen bör se till att det alltid tillsätts en haverikommission när Sverige drabbas av ett terrorattentat, i syfte att minska risken för framtida terrordåd.

Bakgrund

Den svenska strategin mot terrorism

Regeringen beslutade 2015 om en nationell strategi mot terrorism som berör myndigheter och andra aktörer som på olika sätt kommer i kontakt med terrorismrelaterade frågor (skr. 2014/15:146). I strategin betonas vikten av samverkan mellan olika aktörer i samhället och en tydlig uppföljning av det arbete som görs.

Strategin är utgångspunkten för Sveriges långsiktiga arbete mot terrorism både nationellt och internationellt. Den innehåller åtgärder som kan delas in i tre områden: förebygga, förhindra och försvåra. Ett särskilt fokus ligger på det förebyggande arbetet. Åtgärderna på detta område syftar till att motverka radikaliserings och rekrytering till extremist- och terroristgrupper och att

påverka individers avsikt att begå eller stödja terroristbrottslighet. Arbetet med att förhindra terrorism handlar om att motverka och minska förmågan och möjligheten att begå terroristattentat medan området försvåra handlar om att skapa och upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet för terroristattentat. Om ett terroristattentat ändå genomförs måste samhället också kunna hantera konsekvenserna av det.

Regeringen arbetar för närvarande med att ta fram en ny nationell strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism.

Säkerhetspolisens arbete mot terrorism

Säkerhetspolisen har ansvaret för terrorbekämpning i Sverige. Det terrorbekämpande arbetet består i att förebygga och förhindra att terrorattentat och annan terrorrelaterad brottslighet begås i landet och att utreda och beivra sådan brottslighet.

Säkerhetspolisen samarbetar med flera andra myndigheter och deltar i ett omfattande internationellt samarbete där länder delger varandra information för att förebygga terrorattentat. Nationellt samverkar Säkerhetspolisen med t.ex. Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och Försvarets radioanstalt. Säkerhetspolisen har även ett nära samarbete med Polismyndigheten.

Ett viktigt samarbetsforum är Samverkansrådet mot terrorism. Samverkansrådet är ett nätverk som syftar till att på nationell nivå förbättra samordningen och effektivisera arbetet före, under och efter ett terroristattentat. Rådet har inte någon egen juridisk status eller något formellt uppdrag, men har ett uttalat stöd från regeringen. Exempelvis ges rådet en tydlig roll i den nationella strategin mot terrorism. I rådet deltar förutom brottsbekämpande myndigheter bl.a. Försvarets radioanstalt, Migrationsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Säkerhetspolischefen är sammankallande i rådet. Vid möten i rådet sker strategisk samverkan främst genom att aktörerna delar med sig av hotbilda-bedomningar och annan kunskap och erfarenheter.

En viktig samarbetspartner för Samverkansrådet är Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT). NCT är en arbetsgrupp som utgörs av personal från Försvarets radioanstalt, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och Säkerhetspolisen. NCT utför strategisk analys av händelser, trender och tendenser inom terrorism och bedömer hur hotet mot Sverige och svenska intressen påverkas på kort och lång sikt.

I budgetpropositionen för 2023 anges att ökad extremism och polarisering i samhället ställer högre krav på ökad samverkan och att fler i samhället tar ett större ansvar för det förebyggande arbetet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 4 s. 31). Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har ökat sitt samarbete och samverkan i arbetet med att begränsa tongivande aktörers handlingsfrihet. Samarbetet sker främst inom Redex som är namnet på den samverkansmodell som tillämpas i det förebyggande och reducerande arbetet inom våldsbejakande extremism. Även Center mot våldsbejakande extremism ingår som en samarbetspart i Redex, i de delar som är relevanta för det förebyggande arbetet.

Vidare anges att det breddade hotet från främmande makt och det drastiskt försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde ställer ytterligare högre krav på Säkerhetspolisens operativa förmåga (s. 53). Hotet från våldsbejakande extremism är fortsatt högt. Arbetet mot alla former av våldsbejakande extremism behöver utvecklas och förmågan att möta det breddade hotet från främmande makt behöver stärkas. Regeringen tillför därför Säkerhetspolisen medel. Ytterligare medel tillförs också för att möjliggöra ett effektivt arbete i enlighet med den kommande lagstiftningen om straff för deltagande i en terroristorganisation (s. 55).

I vårandringsbudgeten för 2023 anges att det råder ett allmänt försämrat säkerhetsläge och att Säkerhetspolisen har bedömt att Sverige står i ökat fokus från våldsbejakande islamism (prop. 2022/23:99 s. 30). Myndigheten har även sett en ökning av antalet attentatshot i underrättelseflödet. Till följd av detta behöver myndigheten stärka sitt arbete med att reducera hot och sårbarheter. Enligt regeringen bör anslaget därför ökas med 50 miljoner kronor.

Center mot våldsbejakande extremism

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) inrättades den 1 januari 2018 vid Brottsförebyggande rådet (Brå). Centret har fyra huvudsakliga uppgifter, nämligen att från kriminalpolitiska utgångspunkter stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism genom att främja utvecklingen av förebyggande arbete på nationell, regional och lokal nivå, verka för en högre grad av samordning och effektivitet i det förebyggande arbetet, ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism och samla och sprida kunskap om förebyggande av våldsbejakande extremism baserad på forskning och beprövad erfarenhet samt verka för en kunskapsbaserad praktik. CVE ska samverka med relevanta nationella, regionala och lokala aktörer som arbetar med att förebygga våldsbejakande extremism.

I budgetpropositionen för 2023 anges att CVE under pandemin i hög grad har använt olika digitala lösningar för att sprida kunskap och ge stöd till kommuner, och riktat sig särskilt till de kommuner som tagit emot kvinnor och barn som utvisats från nordöstra Syrien (prop. 2022/23:1 utg.omr. 4 s. 31). I maj 2019 startade CVE ett tillfälligt nätverk för en myndighetsgemensam strategi för mottagande av vuxna och barn från läger för IS-anhängare i nordöstra Syrien. Under hela 2021 har strategin varit i operativt bruk. Samarbetet mellan myndigheterna och berörda kommuner har visat sig vara framgångsrikt i att tydliggöra roller och ansvar, samt förutsättningar för lagföring och insatser enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Vidare anges att ett konsultföretag under 2021 genomförde en utvärdering av CVE:s stöd till kommuner (s. 31 f.). Av utvärderingen framgår att kommunerna i stort sett är nöjda med det stöd de får från CVE. CVE:s stöd har

utvecklat kommunernas förmåga att arbeta organisatoriskt, strategiskt och operativt mot våldsbejakande extremism, om än i varierad utsträckning. CVE har arbetat med att utveckla ett metodstöd för frågor om våldsbejakande extremism som kan användas av yrkesverksamma, bl.a. inom socialtjänsten. Under 2022 ska metodstödet prövas av ett antal kommuner i det operativa arbetet samt driftsättas.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har ansvar för frågor om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar, i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret. Ansvaret avser åtgärder före, under och efter en olycka, kris, krig eller krigsfara.

MSB har på regeringens uppdrag utvärderat hanteringen av attentatet den 7 april 2017 i Stockholm (Ju2017/05643/SSK). I uppdraget ingick att analysera och bedöma den samlade hanteringen av det initiala händelseförloppet, hanterings inverkan på samhället, kapacitet samt hur spridningen av obekräftade uppgifter och rykten inverkade på hanteringen. Utifrån analysen skulle MSB dra slutsatser för framtida hantering av likartade händelser, större händelser eller om flera händelser inträffar samtidigt. MSB redovisade uppdraget i april 2018 i rapporten Utvärdering av hanteringen av attentatet i Stockholm 7 april 2017. Bland MSB:s viktigaste slutsatser för framtiden kan nämnas att effektiva och samordnade insatser vid händelser med pågående dödligt våld förutsätter aktörsgemensam och systematisk planering, utbildning och övning samt att en effektiv larmkedja behöver säkerställas. MSB:s bedömning är att samhällets samlade hantering av det initiala händelseförloppet i stort fungerade väl. MSB konstaterar att polisen, hälso- och sjukvården samt brandförsvaret responderade snabbt och proaktivt.

Nationellt avhopparprogram

Regeringen gav den 19 december 2019 Kriminalvården, Polismyndigheten, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett gemensamt nationellt avhopparprogram för att förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella eller våldsbejakande extremistiska miljöer och grupperingar (Ju2019/02027). Uppdraget samordnades av Kriminalvården och slutredovisades den 1 mars 2021 (Ju2021/00925).

Mot bakgrund av de behov som myndigheterna redovisade gav regeringen den 23 september 2021 Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen i uppdrag att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer i hela landet (Ju2021/03331). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 februari 2024.

Regeringskansliet beslutade samma dag att tillsätta en utredare i syfte att stödja och koordinera myndigheternas arbete under ett år (Ju2021/03348).

Riksdagen biföll därefter, den 8 december 2021, justitieutskottets ställningsstagande om avhopparverksamhet (bet. 2021/22:JuU1, rskr. 2021/22:89). Enligt utskottet borde bl.a. ett nationellt exitprogram inrättas och Polismyndighetens anslag ökas med ytterligare 50 miljoner kronor fr.o.m. 2022 för att möjliggöra ökad avhopparverksamhet. Mot bakgrund av riksdagens beslut utvidgades utredarens uppdrag den 22 december 2021 till att även omfatta att analysera och lämna förslag på hantering av justitieutskottets ställningsstagande.

Den 28 april 2022 delredovisade Polismyndigheten, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen vilka åtgärder de genomfört och planerar att genomföra i det pågående myndighetsuppdraget. Samma dag delredovisade även utredaren sitt uppdrag. Enligt utredarens redovisning är någon förändring av rollerna mellan stat och kommun i arbetet med stöd till avhoppare inte rimlig, effektiv eller möjlig. Sociala stöd- eller hjälpinsatser för avhoppare, som för att vara framgångsrika förutsätter individens frivillighet och motivation, ligger utanför myndigheternas roller och kunskapsområden. Det är enligt utredaren heller inte motiverat att avveckla fungerande avhopparverksamheter som redan etablerats vid socialtjänsterna. Utredaren anser däremot att ett nationellt exitprogram kan skapas som innebär att avhoppare i landet ska få mer enhetliga och likvärdiga bedömningar och insatser, med utgångspunkt i den nuvarande rollfördelningen mellan stat och kommun. Detta kan enligt utredaren uppnås med ett arbete som bygger på att utveckla och sprida bästa tillgängliga kunskap och stödja och utveckla socialtjänsternas och myndigheternas verksamheter. En förutsättning för detta är enligt utredaren att öka den nationella samordningen och skapa en struktur för arbetet på nationell nivå. De statliga myndigheterna kan därefter lämna det stöd som behövs till kommunerna, exempelvis metod- och kunskapsstöd, utveckling av behandlingsmetoder och verktyg för uppföljning. Utredaren lämnade även ytterligare förslag, bl.a. om att Polismyndigheten ska ha ett nationellt samordnande ansvar för arbetet med stöd till avhoppare samt att Polismyndigheten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse ska utveckla sitt arbete för att identifiera potentiella avhoppare, för att fler individer ska kunna komma i fråga för stödinsatser.

I enlighet med utredarens förslag beslutade regeringen den 30 juni 2022 om ett ändringsuppdrag som innebär att Polismyndigheten fr.o.m. den 1 oktober 2022 ska ha ett nationellt samordnande ansvar för det pågående myndighetsgemensamma arbetet med avhopparverksamhet. Uppdraget innebär att Polismyndigheten ska leda, driva och vara sammankallande för och rapportera om det myndighetsgemensamma arbetet. Polismyndigheten ska vidare förvalta den nationella webbplats om avhopparverksamhet som myndigheterna har i uppdrag att skapa samt, liksom tidigare, ansvara för att fördela medel till stödinsatser för avhoppare. Uppdraget till Polismyndigheten innebär inte några förändringar i myndigheternas roller när det gäller det operativa arbetet och inte heller mellan statliga myndigheter och kommunernas socialtjänster. Polismyndigheten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse ska enligt

ändringsuppdraget också utveckla arbetet med att identifiera avhoppare. Syftet är att förstärka det uppsökande arbetet, så att fler individer ska komma i fråga för stödinsatser för att lämna kriminaliteten bakom sig. Myndigheterna ska vidare fördela övriga eventuella uppgifter emellan sig i fråga om avhopparverksamhet som kan finnas på nationell nivå. En sådan fördelning ska utgå från respektive myndighets kompetens- och ansvarsområden. Övriga delar av det pågående myndighetsgemensamma uppdraget och uppdragstiden ligger fast.

Säkerhetspolisens dataskyddsreglering

Under våren 2018 genomfördes en genomgripande dataskyddsreform inom EU. Reformen omfattade dels en allmän dataskyddsförordning, dels ett dataskyddsdirektiv som behandlar dataskyddet vid brottsbekämpning, lagföring, straffverkställighet och upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Dataskyddsdirektivet har genomförts i svensk rätt i huvudsak genom brottsdatalagen (2018:1177).

Personuppgiftsbehandling som rör nationell säkerhet undantas från både dataskyddsförordningens och dataskyddsdirektivets tillämpningsområde eftersom verksamheten inte omfattas av unionsrätten. Följaktligen gäller inte brottsdatalagen vid Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet eller om Polismyndigheten har övertagit en arbetsuppgift som rör nationell säkerhet från Säkerhetspolisen (1 kap. 4 § brottsdatalagen). Merparten av Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter ligger härigenom utanför brottsdatalagens tillämpningsområde. Vid behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet i Säkerhetspolisens brottsbekämpande och lagförande verksamhet gäller i stället lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Det rör sig bl.a. om brott mot Sveriges säkerhet, terrorbrott och tryckfrihets- och yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv. Hit hör även Säkerhetspolisens hantering av frågor om personskydd samt ärenden enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) och utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Lagen är subsidiär till annan lagstiftning, vilket innebär att finns det andra och avvikande regler i en annan författning gäller dessa regler i stället.

Enligt 2 kap. 1 § lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter får personuppgifter behandlas bl.a. om det är nödvändigt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar terrorbrott. Personuppgifter får även behandlas om det är nödvändigt för att utreda eller lagföra sådana brott. Känsliga personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning får inte behandlas. Om uppgifter om en person behandlas får de dock kompletteras med sådana uppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (9 §).

När Säkerhetspolisen behandlar personuppgifter som inte rör nationell säkerhet i syfte att bekämpa och lagföra brott, exempelvis när Säkerhetspolisen bistår den öppna polisen med särskilda utrednings- eller spaningsinsatser, ska Säkerhetspolisen tillämpa brottsdatalagen och lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter

Sekretess till skydd för enskilda inom verksamhet som avser hälso- och sjukvård m.m. regleras i 25 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL. Sekretess gäller enligt 25 kap. 1 § första stycket OSL inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men.

Om en uppgift omfattas av sekretess gäller sekretessen enligt 8 kap. 1 § OSL som huvudregel också i förhållande till andra myndigheter. Undantag görs i särskilda fall genom s.k. sekretessbrytande bestämmelser, i vilka det regleras att sekretess inte hindrar att vissa uppgifter lämnas till vissa myndigheter eller verksamhetsgrenar. När det gäller terroristbrottslighet kan en uppgift som rör en enskild t.ex. under vissa förutsättningar lämnas av socialtjänsten till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen för att förhindra sådan brottslighet (10 kap. 18 b § OSL).

En sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att under vissa förutsättningar lämna uppgifter till Polismyndigheten i syfte att förebygga att det begås ett allvarigare vålds-, frids- eller sexualbrott mot en närstående har nyligen införts i 10 kap. 18 c § OSL. I förarbetena till lagändringen anføres bl.a. följande (prop. 2020/21:163 s. 37 f.):

När det gäller vem brottet ska rikta sig mot är utredningens förslag inte avgränsat till att avse risk för att brott begås mot en närstående utan omfattar även risk för brott som begås mot andra personer än dem som är närstående till den enskilde. Det innebär att de situationer som regleringen skulle komma att omfatta enligt utredningens förslag kan gälla alltifrån risk för att ett allvarligt brott begås av någon i en nära relation till risk för organiserad brottslighet och terroristbrott. Det finns visserligen brottsförebyggande skäl och effektivitetsskäl för en ordning där många fler situationer med allvarliga brott omfattas.

Mot detta ska dock vägas de intressen som socialtjänstsekretessen och hälso- och sjukvårdssekretessen syftar till att upprätthålla. Enligt regeringens mening saknas underlag i utredningen för att grunda ett sekretessgenombrott med ett så brett tillämpningsområde. Det ska också beaktas att det sedan betänkandet lämnades har tillkommit en sekretessbrytande bestämmelse som avser uppgiftslämnande till polisen när det finns en risk för terroristbrottslighet, se 10 kap. 18 b § OSL. Den föreslagna sekretessbrytande bestämmelse som bör införas bör mot denna bakgrund begränsas till att avse risk för brott mot närstående. Den utredning som ligger till grund för de lagförslag som regeringen nu lämnar har också specifikt behandlat situationen när det finns risk för vissa allvarliga brott mot närstående.

Pågående arbete

Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter

Regeringen gav den 28 april 2022 en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur informationsutbytet mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor ska kunna förbättras (dir. 2022:37). Syftet är att arbetet med att förebygga och bekämpa brott ska effektiviseras genom att möjligheterna att utbyta information förbättras i så stor utsträckning det är möjligt utan att det medför ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet. Utredaren ska bl.a.

- kartlägga behovet av att vissa myndigheter och huvudmän för skolor får förbättrade möjligheter att utbyta uppgifter med brottsbekämpande myndigheter
- analysera och föreslå hur möjligheterna till sådant informationsutbyte så långt möjligt kan förbättras för att på ett rättssäkert sätt tillgodose behovet av ett effektivt brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023. Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 26 januari 2023 fick utredaren även i uppdrag att bl.a. ta ställning till hur det kan inrättas en huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att de myndigheter och andra aktörer som omfattas av uppdraget ska kunna utbyta information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att förebygga och bekämpa brott och, oavsett bedömning i sak, lämna författningsförslag som innebär en sådan ny huvudregel (dir. 2023:11).

Tidöavtalet

I Tidöavtalet (s. 18 f.) beskrivs hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i ett samarbetsprojekt om kriminalitet kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten under valperioden 2022–2026. Under rubriken Mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen anføres följande om en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen:

Inför – i ett första led – en ny huvudregel i sekretesslagstiftningen: all relevant information ska delas med brottsbekämpande myndigheter för att bekämpa brott. Myndigheter måste kunna dela information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att bekämpa brott, bidragsfusk, felaktig bokföring och arbetslivskriminalitet. Tilläggsdirektiv ges till utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03), med beaktande av de frågor som redan har behandlats i utredningen om utökad informationsutbyte (Ds 2022:13). I ett andra led ska förutsättningarna att ge brottsbekämpande myndigheter direktåtkomst till andra myndigheters relevanta databaser och register utredas.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om att regeringen måste se till att Säkerhetspolisen har de resurser och får ta del av de verktyg som krävs för att förhindra terrorism behandlades av utskottet i betänkande 2021/22:JuU29. Utskottet anförde att det inte hade framkommit några skäl för utskottet att föreslå ett sådant tillkännagivande och avstyrkte motionsyrkandet (s. 17). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

I samma betänkande behandlade och avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande om att stärka arbetet inom CVE. Utskottet ansåg att det inte hade framkommit några skäl att stärka arbetet så att CVE får en mer operativ roll (s. 17). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Riksdagen har vid flera tillfällen tidigare tillkännagett för regeringen att ett nationellt avhoppprogram bör införas, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU25, rskr 2021/22:246). Utskottet anförde att det är angeläget att en väl fungerande avhopparverksamhet snabbt kommer på plats i hela landet och att regeringen i sin myndighetsstyrning följer upp att det nationella avhoppprogrammet genomförs och får effekt (s. 24). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 121 f.). Ett motionsyrkande om att införa ett nationellt program för att underlätta avhopp från extremiströrelser behandlades även av utskottet i betänkande 2021/22:JuU29. Utskottet ansåg att det saknades skäl att på nytt rikta ett tillkännagivande till regeringen i frågan och avstyrkte motionsyrkandet (s. 17). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Ett motionsyrkande om att Säkerhetspolisen ska tillåtas föra register över individer som sympatiserar med en terroristorganisation behandlades av utskottet i betänkande 2018/19:JuU16. Utskottet såg inte några skäl för ett sådant tillkännagivande och avstyrkte motionsyrkandet (s. 44). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2018/19:88). Utskottet har därefter behandlat liknande yrkanden förenklat i betänkandena 2019/20:JuU32, 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

I betänkande 2018/19:JuU16 behandlades även ett motionsyrkande om att en haverikommission ska tillsättas när Sverige drabbas av terrorattentat. Utskottet konstaterade att en mängd åtgärder hade vidtagits för att motverka våldsbejakande gruppers verksamhet och för att lagföra personer som kan misstänkas ha gjort sig skyldiga till terroristbrottslighet. Mot den bakgrunden fann utskottet inte skäl att ställa sig bakom förslaget och avstyrkte motionsyrkandet (s. 55). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2018/19:88). Liknande yrkanden har behandlats förenklat i betänkandena 2019/20:JuU32, 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Frågan om att ge polisen tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter för att bekämpa krigs- eller terroristbrott behandlades också av utskottet i betänkande 2018/19:JuU16. Motionsyrkandet avstyrktes med hänvisning till pågående beredning av olika förslag om informationsutbyte mellan myndigheter (s. 44). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2018/19:88). Utskottet har därefter

behandlat liknande yrkanden förenklat i betänkandena 2019/20:JuU32, 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att behovet av att utveckla arbetet mot alla former av våldsbejakande extremism och av ökade resurser till Säkerhetspolisen har uppmärksammats i rättsväsendets budget för 2023. För att öka förmågan att möta hotet från bl.a. våldsbejakande islamism föreslår regeringen även att Säkerhetspolisen tillförs ytterligare medel i vårändringsbudgeten. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande om Säkerhetspolisens resurser som föreslås i motion 2022/23:2262 (MP) yrkande 38. Motionsyrkandet avstyrks.

Det har enligt utskottet inte framkommit något som ger anledning för riksdagen att göra ett sådant tillkännagivande om att stärka arbetet inom CVE och ge myndigheten en mer operativ roll som föreslås i motion 2022/23:2262 (MP) yrkande 41. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Riksdagen riktade senast i april 2022 ett tillkännagivande till regeringen om att införa ett nationellt avhopparprogram. Som framgår ovan är tillkännagivandet inte slutbehandlat. Det finns därför enligt utskottet inte anledning för riksdagen att nu rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen i samma fråga. Motion 2022/23:2262 (MP) yrkande 42 avstyrks därmed.

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att Säkerhetspolisen ska tillåtas föra register över personer som sympatiserar med terroristorganisationer. Utskottet ser inte heller nu något skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande och avstyrker därför motion 2022/23:913 (SD) yrkande 2.

Som framgår ovan har regeringen tillsatt en utredning om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter. Frågan om utökat informationsutbyte för att bekämpa brott har också uppmärksammats i Tidöavtalet. Mot bakgrund av det arbete som pågår finns det enligt utskottets uppfattning inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2022/23:508 (SD) yrkande 2 om tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och finner således inte skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2022/23:508 (SD) yrkande 5 om att en haverikommission alltid ska tillsättas när Sverige drabbas av ett terrorattentat. Motionsyrkandet avstyrks.

Våldsbejakande organisationers verksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. förbud mot terroristorganisationer och rasistiska organisationer, kriminalisering av deltagande i våldsbejakande organisationer, en nationell lista över terroristorganisationer och en kartläggning av islamismen.

Jämför reservation 5 (MP), 6 (SD) och 7 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 39 föreslås att terroristorganisationer ska kunna förbjudas eller på något annat sätt begränsas.

Richard Jomshof m.fl. (SD) efterfrågar i kommittémotion 2022/23:913 yrkande 1 ett förbud mot deltagande i, och samröre med, våldsbejakande organisationer.

I partimotion 2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 29 i denna del anförs att arbetet mot antidemokratiska och våldsbejakande aktörer behöver stärkas. Motionärerna vill bl.a. se ett förbud mot rasistiska organisationer.

Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) anförs i motion 2022/23:508 yrkande 1 att regeringen bör verka för att inrätta en nationellt beslutad lista över terroristorganisationer.

I motion 2022/23:2157 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att regeringen bör utreda omfattningen av Muslimska brödrskapets etablering i Sverige. I samma motion yrkande 2 anförs att regeringen bör tillsätta en opartisk och professionell granskning av Muslimska brödrskapets kopplingar till terrorism.

I motion 2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 efterfrågas en kartläggning av islamismen i Sverige.

Bakgrund

Föreningsfriheten

Enligt 2 kap. 1 § första stycket 5 regeringsformen är var och en gentemot det allmänna tillförsäkrad föreningsfrihet. Denna definieras som en frihet att sammansluta sig med andra för allmänna eller enskilda syften. Den omfattar inte bara en frihet att bilda sammanslutningar utan också en frihet att verka gemensamt inom ramen för en sammanslutning (prop. 1975/76:209 s. 144).

Föreningsfriheten får enligt 2 kap. 20 § första stycket 1 regeringsformen begränsas genom lag. En sådan begränsning får enligt 21 § samma kapitel göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det

ändamål som har föranlett den. Den får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Vid sidan av dessa allmänna förutsättningar som gäller för begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna gäller enligt 2 kap. 24 § andra stycket regeringsformen att föreningsfriheten får begränsas endast när det gäller sammanslutningar som ägnar sig åt eller understöder terrorism eller vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Möjligheten att begränsa föreningsfriheten när det gäller sammanslutningar som ägnar sig åt eller understöder terrorism infördes genom en grundlagsändring som trädde i kraft den 1 januari 2023 (prop. 2021/22:42, bet. 2021/22:KU13, rskr. 2021/22:221, bet. 2022/23:KU4, rskr. 2022/23:9). Ändringen möjliggör för lagstiftaren att exempelvis införa en bredare kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation eller ett förbud mot terroristorganisationer.

Rätten till föreningsfrihet skyddas också i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), vilken gäller som lag i Sverige. Enligt artikel 11.1 har var och en rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen. Enligt artikel 11.2 får utövandet av dessa rättigheter inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Europadomstolen har gett uttryck för att föreningar ska tillåtas att verka så länge de inte förespråkar våldsmetoder eller annan illegal verksamhet (Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis – En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, 5 uppl. 2015 s. 525).

Även i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) finns ett skydd för rätten till föreningsfrihet.

Terroristbrottslagen

Bestämmelser om terroristbrott och andra brott som har samband med terrorism finns sedan den 1 juli 2022 främst i terroristbrottslagen (2022:666). Terroristbrottslagen ersatte lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen), lagen (2003:148) om straff för terroristbrott och lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen). Med terroristorganisation avses i terroristbrottslagen en sammanslutning av personer som begår eller på annat sätt medverkar till terroristbrott eller gör sig skyldiga till försök, förberedelse eller stämpling till terroristbrott (3 §).

I proposition 2022/23:73 En särskild straffbestämmelse för deltagande i en terroristorganisation föreslår regeringen att det införs ett nytt brott i terroristbrottslagen med beteckningen deltagande i en terroristorganisation. Brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja organisationen. Det föreslås också att försök till det nya brottet ska kriminaliseras. Regeringen föreslår vidare att det ska vara straffbart att finansiera deltagande i en terroristorganisation, att offentligt uppmana och rekrytera till brottet samt att resa utomlands i avsikt att begå brottet. Enligt regeringen bör terroristbrottslagens definition av terroristorganisation användas även i deltagandebrottet. Regeringen understryker att det, för att det ska vara fråga om en terroristorganisation, krävs bl.a. att personer begår eller försöker begå terroristbrott. Det är inte tillräckligt att de bara har en sådan ideologi eller allmänt sympatiserar med terroristbrott. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2023.

Justitieutskottet har ställt sig bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:JuU20).

EU:s terroristförteckning

Som ett led i kampen mot terrorism efter attackerna den 11 september 2001 upprättade EU i december samma år en förteckning över personer, grupper och enheter som omfattas av restriktiva åtgärder i syfte att bekämpa terrorism. Åtgärder, som fastställdes i gemensam ståndpunkt 2001/931/Gusp, antogs för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1373 (2001). Förteckningen omfattar personer och grupper som är aktiva både i och utanför EU. Den ses över regelbundet, åtminstone var sjätte månad. De personer, grupper och enheter som finns med i förteckningen omfattas av frysning av penningmedel och andra finansiella tillgångar inom EU. Dessutom är det förbjudet för aktörer inom EU att göra penningmedel och ekonomiska resurser tillgängliga för dem.

Kunskapsöversikter och kartläggningar

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) har bl.a. i uppdrag att samla och sprida kunskap om våldsbejakande extremism. Detta är ett led i CVE:s bredare uppgift att förebygga våldsbejakande extremism generellt. CVE har bl.a. tagit fram kunskapsmaterial om den våldsbejakande islamistiska miljön. Skriften Den våldsbejakande islamistiska miljön – En kunskapsöversikt (2020) är en sammanställning av forskning och kunskap om den våldsbejakande islamistiska miljön i Sverige och den transnationella rörelse som den är en del av.

Forskare vid Försvarshögskolan har, på uppdrag av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), skrivit rapporten Mellan salafism och salafistisk jihadism – påverkan mot och utmaningar för det svenska samhället (2018). Rapporten ger en kartläggning av den salafistiska jihadistmiljön i Sverige och dess påverkansmetoder. På uppdrag av MSB har Försvarshögskolan även tagit fram rapporten Salafism och salafistisk jihadism 2.0:

Påverkan mot och utmaningar för det svenska demokratiska samhället (2022). Rapporten är en uppföljning och fördjupning av tidigare projekt om salafism och salafistisk jihadism som genomförts vid Försvarshögskolan.

I rapporten *Muslimska brödraskapet – En kunskapsöversikt* (2018) presenteras forskning och analys som har utförts inom ramen för ett uppdrag som regeringen har tilldelat Totalförsvarets forskningsinstitut. Syftet med rapporten är att beskriva Muslimska brödraskapet utifrån ett religionshistoriskt perspektiv för att öka kunskapen om en organisation som är svår att studera och som det finns begränsat med forskning om. Rapporten behandlar Muslimska brödraskapets utveckling i olika länder som exempelvis Egypten, Saudiarabien, Qatar, Jordanien, Syrien, Algeriet och Tunisien samt den utveckling som skett i Europa och Sverige. Rapporten tar även upp inflytelserika ideologer och tänkare som åberopas av sympatisörer till brödraskapet i Europa.

Pågående arbete

Kommittén om förbud mot rasistiska organisationer

Regeringen beslutade den 4 juli 2019 kommittédirektiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att bl.a. överväga om det bör införas ett särskilt straffansvar för deltagande i en rasistisk organisation och ett förbud mot rasistiska organisationer som sådana (dir. 2019:39). Kommittén lämnade i maj 2021 betänkandet *Ett förbud mot rasistiska organisationer* (SOU 2021:27).

I betänkandet anges att ett förbud mot rasistiska organisationer måste utformas så att det bara omfattar sådana organisationer som uppfyller de föreskrivna förutsättningarna i begränsningsstadgandet i 2 kap. 24 § andra stycket regeringsformen. Kommittén anser att det är nödvändigt att begränsa föreningsfriheten och införa ett förbud mot rasistiska organisationer. Enligt förslaget ska det införas två nya brott, organiserad rasism och stöd åt organiserad rasism.

Straffbestämmelsen om organiserad rasism ska enligt förslaget omfatta den som deltar i en rasistisk organisations verksamhet på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja organisationen, liksom den som bildar vad som ska vara en sådan organisation.

Straffbestämmelsen om stöd åt organiserad rasism ska omfatta den som, i annat fall, för organisationen tar befattning med vapen eller ammunition eller till organisationen lämnar ekonomiskt bidrag, upplåter lokal eller mark eller lämnar annat liknande stöd, om gärningen är ägnad att främja, stärka eller understödja organisationen.

Med en rasistisk organisation avses enligt förslaget en sammanslutning av personer som genom brottslighet förföljer en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller ras. Enbart de åsikter som kommer till uttryck i sammanslutningen är alltså inte tillräckliga. Sammanslutningens verksamhet i sig måste innebära förföljelse och det måste röra sig om en förföljelse genom

kriminalitet, t.ex. organiserad skadegörelse, misshandel eller hets mot folkgrupp.

Förslagen i betänkandet har varit ute på remiss och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidöavtalet

I Tidöavtalet (s. 18 f.) beskrivs hur Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna i ett samarbetsprojekt om kriminalitet kommer att utarbeta och genomföra politiska reformer för att bekämpa och förebygga brott samt öka tryggheten under valperioden 2022–2026. Under rubriken Mönsterbrytande åtgärder för att stoppa gängen anför följande om kriminalisering av deltagande i kriminella gäng:

Det ska vara straffbart att delta i kriminella gäng. Förslag till grundlagsändringar tas fram för att möjliggöra en kriminalisering av deltagande i, och samröre med, kriminella organisationer. En utvärdering ska ske efter tre år. I väntan på detta ska en översyn och modernisering av de s.k. osjälvständiga brottsformerna för att kunna döma fler gängmedlemmar genomföras. Dessa består av försök, förberedelse, stämpling, medhjälp och anstiftan samt underlåtenhet att avslöja och förhindra brott.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om att förbjuda terroristorganisationer har tidigare behandlats av utskottet, senast i betänkande 2021/22:JuU29. Utskottet anförde att ett förslag om att göra det möjligt för lagstiftaren att exempelvis införa en bredare kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation eller ett förbud mot terroristorganisationer hade antagits som vilande av riksdagen och att ett förslag om att bl.a. kriminalisera deltagande i en terroristorganisations verksamhet hade skickats på remiss. Eftersom frågan redan var under beredning saknades det enligt utskottet skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen om förbud mot terroristorganisationer (s. 22). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Ett motionsyrkande om att kriminalisera deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet behandlades av utskottet i betänkande 2020/21:JuU29. Utskottet fann inte skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande och avstyrkte motionsyrkandet (s. 29). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:363). Ett liknande yrkande behandlades även av utskottet i betänkande 2021/22:JuU29. Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning och avstyrkte motionsyrkandet (s. 22). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Även frågan om att förbjuda rasistiska organisationer har tidigare behandlats av utskottet, bl.a. i betänkande 2020/21:JuU29. Utskottet hänvisade till pågående beredning och avstyrkte motionen (s. 28). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:363). Av samma skäl avstyrktes ett motionsyrkande om förbud mot deltagande i rasistiska organisationers verksamhet i

betänkande 2021/22:JuU29 (s. 22). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Ett motionsyrkande om att Sverige ska upprätta en egen lista över förbjudna organisationer behandlades av utskottet i betänkande 2018/19:JuU16. Utskottet fann inte skäl att ställa sig bakom förslaget och avstyrkte motionsyrkandet (s. 25). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2018/19:88). Liknande yrkanden har därefter behandlats förenklat i betänkandena 2019/20:JuU32, 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Motionsyrkanden om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige och dess eventuella kopplingar till terrorism behandlades av utskottet i betänkande 2019/20:JuU32. Utskottet fann inte skäl för ett sådant tillkännagivande och avstyrkte motionsyrkandena (s. 45 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:178). Liknande yrkanden har behandlats förenklat i betänkandena 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen föreslagit att det ska införas ett nytt brott i terroristbrottslagen med beteckningen deltagande i en terroristorganisation. Brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja organisationen. Utskottet har ställt sig bakom lagändringarna som föreslås träda i kraft den 1 juni 2023. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande om att förbjuda eller begränsa terroristorganisationer som föreslås i motion 2022/23:2262 (MP) yrkande 39. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet noterar vidare att det i Tidöavtalet har aviserats att ett förslag till grundlagsändringar ska tas fram för att möjliggöra en kriminalisering av deltagande i och samröre med kriminella organisationer. Det finns därför enligt utskottet inte heller skäl för riksdagen att nu ta något initiativ med anledning av motion 2022/23:913 (SD) yrkande 1 om förbud mot deltagande i våldsbejakande organisationer. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

När det gäller rasistiska organisationer vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att beredningen av förslagen i betänkandet Ett förbud mot rasistiska organisationer (SOU 2021:27) inte bör föregripas. Utskottet avstyrker därför motion 2022/23:181 (MP) yrkande 29 i denna del.

Utskottet ser inte heller skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2022/23:508 (SD) yrkande 1 om att inrätta en nationellt beslutad lista över terroristorganisationer. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet är slutligen inte berett att ställa sig bakom förslagen i motionerna 2022/23:1811 (KD) yrkande 1 och 2022/23:2157 (SD) yrkandena 1 och 2 om kartläggningar av islamismen och Muslimska brödraskapets verksamhet i Sverige. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Återvändare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hanteringen av återvändare, en översyn av lagstiftningen om krigsförbrytelser, landsförräderi och indraget stöd vid deltagande i krig.

Motionerna

I motion 2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 3 begärs att regeringen ska se över hur arbetet med att jaga terrorister och krigsförbrytare kan utökas. Motionärerna anför att risken är stor att personer som aktivt har deltagit i olika konflikter och nu återvänt till Sverige tillsammans med flyktingströmmarna går fria. I samma motion yrkande 4 begärs att lagstiftningen om krigsförbrytelser ska ses över. I yrkande 6 anfördes att möjligheten att omhänderta alla som visat sig ha befunnit sig i områden som är kontrollerade av terrorister bör utredas.

Ann-Sofie Lifvenhage (M) anser i motion 2022/23:2076 att regeringen bör överväga hur ett regelverk kan se ut som medför indragen rätt till svenskt stöd vid aktivt deltagande i krig utan att vara utsänd på uppdrag av Sverige.

I motion 2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 7 föreslås att den som strider för eller stöder terroristorganisationer ska kunna dömas för landsförräderi.

Bakgrund

Terroristbrottslagen

Bestämmelser om terroristbrott och andra brott som har samband med terrorism finns sedan den 1 juli 2022 främst i terroristbrottslagen (2022:666).

Det straffbara området när det gäller terroristbrottslighet är vidsträckt. I terroristbrottslagen finns bestämmelser om straffansvar för terroristbrott och om försök, förberedelse, stämpling till samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra terroristbrott. Den innehåller också ett särskilt straffansvar för den som har vissa former av samröre med en terroristorganisation om gärningen är ägnad att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. Därutöver är det enligt lagen straffbart att finansiera eller försöka finansiera olika slags terroristbrottslighet. Lagen reglerar även straffansvar för offentlig uppmaning och rekrytering till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet samt utbildning och resa för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet.

I proposition 2022/23:73 En särskild straffbestämmelse för deltagande i en terroristorganisation föreslår regeringen att det införs ett nytt brott i terroristbrottslagen med beteckningen deltagande i en terroristorganisation. Brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja

organisationen. Det föreslås också att försök till det nya brottet ska kriminaliseras. Regeringen föreslår vidare att det ska vara straffbart att finansiera deltagande i en terroristorganisation, att offentligt uppmana och rekrytera till brottet samt att resa utomlands i avsikt att begå brottet. Som framgår ovan har utskottet ställt sig bakom regeringens förslag (bet. 2022/23:JuU20).

Krigsförbrytelser

Sverige har skrivit under Genèvekonventionerna och Romstadgan som är grunden för den internationella brottsmålsdomstolen i Haag. Det innebär att Sverige har förbundit sig att spåra upp, utreda och medverka till att förövare av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser lagförs. Bestämmelser om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser finns sedan den 1 juli 2014 i lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.

För folkmord döms den som, i syfte att helt eller delvis förrinta en nationell, etnisk eller rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan, dödar en medlem av gruppen. Även andra gärningar som tortyr och våldtäkt kan utgöra folkmord. Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

För brott mot mänskligheten döms den som gör sig skyldig till t.ex. mord, våldtäkt eller tortyr om gärningen utgör eller ingår som ett led i ett omfattande eller systematiskt angrepp riktat mot en grupp civila. Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra och högst arton år, eller på livstid.

Krigsförbrytelser, som tidigare hette folkrättsbrott, är ett samlingsbegrepp för överträdelser av den internationella humanitära rätten och är brott som begås i samband med krig. Det handlar om grova brott, t.ex. tortyr, våldtäkt, sexuellt slaveri, plundring, förstörelse av kulturhistoriska föremål, användande av förbjudna vapen och anfall riktade mot civila. Straffet är fängelse i högst sex år eller, om brottet är grovt, lägst fyra och högst arton år eller på livstid.

För dessa brott tillämpar Sverige s.k. universell jurisdiktion, vilket innebär att brott kan utredas oavsett var de är begångna eller vilken nationalitet som gärningspersonen eller målsäganden har. Inom svensk polis är det gruppen för utredning av krigsbrott som ansvarar för utredningen. Den tar emot tips och anmälningar från allmänheten, Migrationsverket, Säkerhetspolisen och lokal polis runt om i Sverige. Utredningarna bedrivs i nära samarbete med Internationella åklagarkammaren Stockholm, där en särskild grupp åklagare är utsedd att ta hand om folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Gruppen för utredning av krigsbrott har också ett omfattande internationellt samarbete på området.

Landsförräderi

Brottet landsförräderi regleras i 22 kap. 1 § brottsbalken. Bestämmelsen har följande lydelse:

Den som, då riket är i krig,

1. hindrar, missleder eller förråder dem som är verksamma för rikets försvar eller förleder dem till myteri, trolöshet eller modlöshet,
  2. förråder, förstör eller skadar egendom som är av betydelse för totalförsvaret,
  3. åt fienden anskaffar krigsfolk, egendom eller tjänster, eller
  4. begår annan liknande förrådsk gärning,
- skall, om gärningen är ägnad att medföra avsevärt men för totalförsvaret eller innefattar avsevärt bistånd åt fienden, dömas för *landsförräderi* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

Hanteringen av återvändare

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare och också återkomma med förslag som säkerställer att återvändare kan kallas till förhör (bet. 2019/20:JuU32, rskr. 2019/20:178). I regeringens återrapportering av vissa tillkännagivanden som gäller rättsväsendet i budgetpropositionen för 2023 anges bl.a. följande (prop. 2022/23:1 utg.omr. 4 s. 45):

Som tidigare redovisats för riksdagen (skr. 2021/22:75 s. 88–89) ansvarar Center mot våldsbejakande extremism (CVE) på nationell nivå för en uppbyggd struktur för samverkan med berörda kommunala aktörer avseende svenska medborgare som återvänder till Sverige från tidigare IS-kontrollerade områden, s.k. återvändare. CVE har också tagit initiativ till, och är sammankallande för, ett myndighetsnätverk för samverkan mellan berörda myndigheter gällande återvändare. Myndigheter som ingår i nätverket är Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Skolverket, Socialstyrelsen, Säkerhetspolisen, Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) och Åklagarmyndigheten. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), som inte är en myndighet utan en organisation, ingår också i nätverket.

Väglednings-, stöd-, och utbildningsmaterial på området har bl.a. tagits fram av CVE, Socialstyrelsen, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. För att ytterligare utveckla insatser till individer som är involverade i våldsbejakande extremism eller som är dömda för olika brott har Polismyndigheten, Kriminalvården, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse fått i uppdrag av regeringen att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hedersrelaterade miljöer (Ju2021/03331, Ju2022/01537 och Ju2022/01578).

Vid ankomst till Sverige bedöms varje återvändare individuellt av Säkerhetspolisen utifrån personens eventuella avsikt och förmåga att begå terroristbrott eller grova våldsbrott, såväl vid återvändandet som efteråt. Om det finns misstanke om brott inleds en förundersökning av antingen Säkerhetspolisen, Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten, beroende på brottsrubricering. Alla dessa myndigheter har en väl utvecklad utredningsförmåga i de nu aktuella ärendetyperna. Individer som misstänks för brott kan komma att anhållas direkt vid ankomst. Beslut om att en person ska anhållas eller häktas fattas av åklagare respektive domstol utifrån den lagstiftning som gäller i Sverige. En bedömning att det utifrån denna lagstiftning inte finns grund att anhålla eller häkta en person innebär inte med nödvändighet att det inte kvarstår några brottsmisstankar eller att någon utredning inte längre pågår. Svensk domstol har en vidsträckt behörighet att döma över såväl terrorismrelaterade brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, även om brotten har begåtts utomlands. Detta gäller oavsett var brotten har begåtts och vem som har begått

dem. Eftersom flera av brotten inte heller preskriberas är det vidare möjligt att utreda och lagföra dem även om en lång tid förflutit.

Regeringen anser mot bakgrund av det arbete som genomförts vad gäller att stärka samverkan och ge stöd åt kommuner, myndigheter och andra yrkesverksamma aktörer i hanteringen av återvändare, att det inte finns anledning att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av tillkännagivandet. Tillkännagivandet är därmed slutbehandlat.

Hemresa för återvändare

Bestämmelser om ekonomiskt bistånd till enskilda utomlands finns i lagen (2003:491) om konsulärt ekonomiskt bistånd. Enligt 6 § har den som har råkat i nöd eller annan svårighet i utlandet och därför behöver ekonomisk hjälp rätt till konsulärt ekonomiskt bistånd om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt och det är skäligen att bistånd lämnas. I grundförutsättningen ”råkat i nöd eller annan svårighet” kan det enligt förarbetena till lagen i princip sägas ligga ett krav på att det inträffade ska vara både oförutsett och icke självförvållat (prop. 2002/03:69 s. 51). Den som har fått bistånd enligt 6 § ska betala tillbaka biståndet till staten (9 §). Om biståndet har lämnats till någon som är under 18 år är även vårdnadshavaren återbetalningsskyldig.

Dåvarande statsrådet Mikael Damberg har i ett svar på en fråga om huruvida IS-anslutna i Syrien eller Irak kan räkna med svenska myndigheters hjälp att komma till Sverige uppgett bl.a. följande (fr. 2020/21:1018):

De svenskar som trots den striktaste formen av reseavrådan rest till Syrien och Irak kan inte räkna med hjälp från svenska myndigheter om de senare vill återvända till Sverige. Undantaget är barn till IS-anslutna svenskar som även fortsatt ska få den hjälp som är möjlig.

Om individer, både barn och vuxna, återvänder till Sverige från tidigare IS-kontrollerade områden finns en väl fungerande samverkan mellan flera myndigheter, socialtjänst och andra aktörer. Såväl Polismyndigheten som Säkerhetspolisen kan komma att utreda brottslig verksamhet om sådan misstänks föreligga, till exempel brott mot mänskligheten, folkmord, krigsbrott eller terroristbrottslighet. Ett sådant arbete pågår just nu. Center mot våldsbejakande extremism (CVE) ansvarar för en uppbyggd struktur för samverkan med berörda kommunala aktörer.

Tidigare riksdagsbehandling

Som framgår ovan har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare och också återkomma med förslag som säkerställer att återvändare kan kallas till förhör (bet. 2019/20:JuU32, rskr. 2019/20:178). I budgetpropositionen för 2023 anges att tillkännagivandet är slutbehandlat (prop. 2022/23:1 utg.omr. 4 s. 45). Utskottet hade inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandet (bet. 2022/23:JuU1 s. 19).

Motionsyrkanden om att omhändertaga återvändare behandlades senast av utskottet i samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden

2021/22. Utskottet ansåg inte att det framkommit några skäl att ställa sig bakom en sådan begäran och avstyrkte motionsyrkandena (bet. 2021/22:JuU29 s. 26). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

I samma betänkande behandlade utskottet även en motion om indragen rätt till svenskt stöd vid deltagande i krig. Motionen avstyrktes med hänvisning till att personer som frivilligt rest till andra länder i strid med regeringens avrådan inte kan räkna med hjälp från svenska myndigheter om de senare vill återvända till Sverige (bet. 2021/22:JuU29 s. 26). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

I samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 behandlade utskottet motionsyrkanden om att utöka arbetet med att jaga terrorister och en översyn av lagstiftningen om krigsförbrytelser. Utskottet såg inte några skäl för sådana tillkännagivanden och avstyrkte motionsyrkandena (bet. 2018/19:JuU16 s. 48 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2018/19:88). Utskottet har därefter behandlat liknande yrkanden förenklat i betänkandena 2019/20:JuU32, 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

I betänkande 2018/19:JuU16 behandlades även motionsyrkanden om att den som strider för eller stöder terroristorganisationer ska kunna dömas för landsförräderi. Motionsyrkandena avstyrktes mot bakgrund av att straffbestämmelserna i bl.a. terroristbrottslagen nyligen hade utvidgats och att ytterligare arbete pågick med att se över den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism (s. 19). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2018/19:88). Liknande yrkanden behandlades förenklat i betänkandena 2019/20:JuU32, 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om att omhänderta alla som har befunnit sig i områden som kontrolleras av terrorister. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det inte finns skäl att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande och är inte heller berett att ta något initiativ till en översyn av arbetet med att jaga terrorister och krigsförbrytare. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:508 yrkandena 3 och 6.

Utskottet är vidare inte berett att ta något initiativ till en översyn av lagstiftningen om krigsförbrytelser och avstyrker därför även motion 2022/23:508 (SD) yrkande 4.

Utskottet konstaterar att det straffbara området när det gäller terroristbrottslighet är vidsträckt. Den nya terroristbrottslagen trädde i kraft den 1 juli 2022 och en ny straffbestämmelse om deltagande i en terroristorganisation föreslås träda i kraft den 1 juni 2023. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande om att den som strider för eller stöder terroristorganisationer ska kunna dömas för landsförräderi. Utskottet avstyrker därför motion 2022/23:1811 (KD) yrkande 7.

Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och finner således inte skäl att ställa sig bakom förslaget i motion 2022/23:2076 (M) om indraget stöd vid deltagande i krig. Motionsyrkandet avstyrks.

Offentlig uppmaning till terrorism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förbud mot propaganda för terrorism och rättfärdigande av terrorhandlingar.

Jämför reservation 8 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 3 begärs ett förbud mot propaganda för terrorism. Motionärerna anför att det bör utredas hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer, t.ex. där gärningspersonen inte uppmanar direkt till sådan brottslighet men ändå propagerar för deltagande i organisationer som kan bedömas som terroristorganisationer. I samma motion yrkande 4 begärs ett förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar.

Bakgrund

Terroristbrottslagen

Bestämmelser om terroristbrott och andra brott som har samband med terrorism finns sedan den 1 juli 2022 främst i terroristbrottslagen (2022:666). Terroristbrottslagen ersatte bl.a. lagen (2003:148) om straff för terroristbrott och lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen).

För offentlig uppmaning till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet döms enligt 7 § terroristbrottslagen den som i ett meddelande till allmänheten uppmanar eller på något annat sätt söker förleda till terroristbrott, särskilt allvarlig brottslighet, samröre med en terroristorganisation eller finansiering av terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet. Genom införandet av den nya terroristbrottslagen utvidgades straffansvaret till att omfatta även offentlig uppmaning till rekrytering till terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet, utbildning för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet eller resa för terrorism eller särskilt allvarlig brottslighet.

Regleringen om offentlig uppmaning är inte tillämplig på det område som skyddas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. En gärning som har begåtts genom något av de medier som omfattas av dessa grundlagar kan emellertid lagföras som uppvigling, som är ett tryckfrihetsbrott

enligt tryckfrihetsförordningen och ett yttrandefrihetsbrott enligt yttrandefrihetsgrundlagen.

En särskild straffbestämmelse för deltagande i en terroristorganisation

I proposition 2022/23:73 En särskild straffbestämmelse för deltagande i en terroristorganisation föreslår regeringen att det införs ett nytt brott i terroristbrottslagen med beteckningen deltagande i en terroristorganisation. Brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. Regeringen föreslår även att det ska vara straffbart att offentligt uppmana till deltagande i en terroristorganisation. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2023.

Med uttrycket deltar i verksamheten bör enligt förarbetena förstås ett deltagande som tar sig uttryck i någon form av aktivitet, dvs. ett deltagande som, till skillnad från att endast befinna sig inom ett område som kontrolleras av en terroristorganisation eller närvara vid ett evenemang anordnat av organisationen, är kvalificerat och straffvärt (s. 30 f.). Att enbart uttrycka en åsikt eller sympatier till förmån för en terroristorganisation eller dess ideologi faller inte inom det straffbara området om det inte utgör propaganda. För att det ska vara fråga om straffbar propaganda torde normalt krävas att det är fråga om i någon mån organiserad verksamhet inom ramen för terroristorganisationen som syftar till att påverka människors åsikter, värderingar eller handlingar i en bestämd riktning. Vidare anges att deltagande kan ske genom olika aktiviteter som tar sikte på publicitet och annan informationshantering kring verksamheten, såsom administration av digitala kanaler.

När det gäller offentlig uppmaning till deltagande i en terroristorganisation konstaterar regeringen att en utvidgning av tillämpningsområdet för straffbestämmelsen om offentlig uppmaning innebär en motsvarande inskränkning av den grundlagsskyddade yttrandefriheten och informationsfriheten enligt 2 kap. 1 § första stycket 1 och 2 regeringsformen (s. 56). Dessa friheter får begränsas genom lag med hänsyn till bl.a. Sveriges säkerhet och allmän ordning och säkerhet under de förutsättningar som anges i 2 kap. regeringsformen. En begränsning får göras bara för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle och får inte gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Inskränkningen får aldrig heller gå så långt att den innebär ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av grundvalarna för vårt statsskick. Inskränkningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Vid bedömningen av vilka begränsningar som får göras ska dessutom vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i bl.a. politiska och religiösa angelägenheter särskilt beaktas (2 kap. 20, 21 och 23 §§ regeringsformen). I sammanhanget ska också Europakonventionen beaktas. Artikel 10 i konventionen

innebär en rätt till yttrandefrihet. Denna frihet får dock underkastas inskränkningar som är föreskrivna i lag under förutsättning att de är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till bl.a. den allmänna säkerheten och förebyggande av oordning eller brott. Regeringen bedömer att ett straffansvar för offentlig uppmaning till deltagande i en terroristorganisation är en nödvändig och därmed proportionerlig begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten, som är förenlig med såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Effektivare åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online

Sedan den 7 juni 2022 tillämpas EU:s förordning om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online. Förordningen ger de nationella behöriga myndigheterna vissa befogenheter och ålägger s.k. värdtjänstleverantörer vissa skyldigheter. Bland annat får den behöriga myndigheten utfärda order om att en värdtjänstleverantör ska avlägsna terrorisminnehåll från sin värdtjänst, vilket denne är skyldig att göra inom en timme från mottagandet av en sådan order.

För att uppfylla kraven i EU-förordningen och möjliggöra en effektiv tillämpning av den föreslår regeringen bl.a. en ny lag som ger Polismyndigheten, som är behörig myndighet i Sverige, möjlighet att besluta om vitesförelägganden och sanktionsavgifter mot värdtjänstleverantörer. Lagen möjliggör även nödvändigt uppgiftsutbyte mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om ett förbud mot propaganda för terrorism behandlades senast av utskottet i samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2021/22. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till pågående beredningsarbete (bet. 2021/22:JuU29 s. 31). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Ett motionsyrkande om förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar behandlades av utskottet i betänkande 2019/20:JuU32. Utskottet konstaterade att den svenska grundlagen ger ett starkt skydd för yttrandefriheten men att det finns begränsningar, t.ex. i fråga om den som uppmanar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet. Utskottet ansåg inte att de skäl som framförts motiverade ytterligare en begränsning av yttrandefriheten och avstyrkte motionsyrkandet (s. 17 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:178). Liknande yrkanden behandlades förenklat i betänkandena 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att straffansvaret för offentlig uppmaning till terrorism nyligen har utvidgats och att en lagändring som innebär att brottet även ska

omfatta uppmaning till deltagande i en terroristorganisation föreslås träda i kraft den 1 juni 2023. Utskottet är mot den bakgrunden inte berett att nu ta något initiativ till att ytterligare utvidga tillämpningsområdet för straffbestämelsen om offentlig uppmaning till terrorism. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:913 (SD) yrkandena 3 och 4.

Finansiering av terrorism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om myndigheters kapacitet att förhindra finansiering av terrorism.

Jämför reservation 9 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 40 begärs att relevanta myndigheters kapacitet att förhindra finansiering av terrorism ska stärkas. Motionärerna framhåller att det internationella samarbetet är viktigt för att kartlägga finansieringskällor och överföringsmetoder.

Bakgrund

Gällande rätt m.m.

Bestämmelser om terroristbrott och andra brott som har samband med terrorism finns sedan den 1 juli 2022 främst i terroristbrottslagen (2022:666). Terroristbrottslagen ersatte bl.a. lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen).

Enligt terroristbrottslagen är det straffbart att finansiera eller försöka finansiera olika slags terroristbrottslighet. Straffansvaret omfattar också att finansiera eller försöka finansiera en terrorist eller en terroristorganisation oavsett syftet med finansieringen. I dessa fall behöver det alltså inte finnas en avsikt att terroristbrott eller särskilt allvarlig brottslighet ska begås. Den kriminaliseringen tar inte heller, annat än indirekt, sikte på brottsliga gärningar utan är i stället inriktad på personer och sammanslutningar som begår vissa brott. Det är för straffansvar tillräckligt att finansieringen har skett i avsikt att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas av en person eller en sammanslutning av ett visst slag.

I proposition 2022/23:73 En särskild straffbestämmelse för deltagande i en terroristorganisation föreslår regeringen att det införs ett nytt brott i terroristbrottslagen med beteckningen deltagande i en terroristorganisation. Brottet innebär ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja

terroristorganisationen. Regeringen föreslår även att finansieringsbrottet utvidgas så att det omfattar finansiering av deltagande i en terroristorganisation. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2023.

Regler om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns framför allt i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) och i lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän (registerlagen). Penningtvättslagen syftar till att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Lagen riktar i huvudsak skyldigheter mot fysiska och juridiska personer som utövar finansiell och viss annan verksamhet att förebygga, upptäcka och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism i sin verksamhet. Bland annat framgår av lagen att en verksamhetsutövare ska övervaka affärsförbindelser och enstaka transaktioner med sina kunder i syfte att kunna rapportera misstänkt penningtvätt och finansiering av terrorism till finanspolisen. Till verksamhetsutövare hör olika typer av finansiella företag, framför allt banker och andra kreditinstitut. Andra verksamhetsutövare är bl.a. fastighetsmäklare, den som bedriver spelverksamhet och revisorer. Registerlagen innehåller bestämmelser som syftar till att öka insynen i fråga om ägande i och kontroll av juridiska personer och juridiska konstruktioner såsom trustar.

Av 13 § förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsförordningen) följer att det inom Polismyndigheten ska finnas en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Flera brottsbekämpande myndigheter – framför allt Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten – arbetar mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Även Säkerhetspolisen har i uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka terrorbrott och andra brott mot Sveriges säkerhet, däribland finansiering av terrorism. Skatteverket och Tullverket har också vissa brottsbekämpande uppgifter på området.

Finanspolissektionen vid Polismyndigheten (finanspolisen) har en särskild roll i arbetet på grund av sin ställning som Sveriges finansunderrättelseenhet (FIU). Till finanspolisens viktigaste uppgifter hör att ta emot och analysera rapporter om misstänkta transaktioner och aktiviteter från verksamhetsutövare samt annan information om penningtvätt och finansiering av terrorism. De uppgifter som kommer in till finanspolisen bearbetas och analyseras. I en del fall överlämnas ett underrättelseuppslag för vidare utredning till andra delar av Polismyndigheten eller till andra myndigheter. Finanspolisen har möjlighet att besluta om dispositionsförbud om det finns skäl att misstänka att egendom som är föremål för penningtvätt eller finansiering av terrorism finns kvar hos en verksamhetsutövare. Ett dispositionsförbud innebär ett temporärt förbud att flytta eller på annat sätt disponera egendomen.

Finanspolisen ska på flera sätt dela med sig av information till andra aktörer. Finanspolisen ska göra analyser för att förebygga, upptäcka och effektivt bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism samt sprida dessa och andra relevanta uppgifter till tillsynsmyndigheterna på området (17 § penningtvättsförordningen). Information från andra länder om misstänkta transaktioner eller annan information som har samband med penningtvätt eller finansiering av terrorism tas emot och analyseras av finanspolisen. Vid behov ska finanspolisen dela med sig av sådan information till andra länders finansunderrättelseenheter (17 e § penningtvättsförordningen). Slutligen ska finanspolisen, i de fall det är möjligt, ge lämplig återkoppling till verksamhetsutövare om effektiviteten och uppföljningen av misstankerapporter (4 kap. 3 a § penningtvättslagen).

Samordningsfunktionen för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism leds sedan 2018 av ett särskilt kansli vid Polismyndigheten. Funktionen består av representanter från 16 myndigheter: de brottsbekämpande myndigheter som nämnts ovan, tillsynsmyndigheterna på området samt Bolagsverket, Brottsförebyggande rådet och Kronofogdemyndigheten. Sveriges advokatsamfund ges också möjlighet att delta i arbetet. Verksamhetsutövare och övriga berörda fysiska och juridiska personer kan i lämplig utsträckning ges möjlighet att delta i och bidra till samordningsfunktionens arbete. Samordningsfunktionen ska löpande identifiera, kartlägga och analysera riskerna och metoderna för penningtvätt och finansiering av terrorism i Sverige samt sammanställa och offentliggöra nationella riskbedömningar som ska hållas uppdaterade. Funktionen har vidare till uppgift att ge information till verksamhetsutövare för att underlätta deras allmänna riskbedömning, riskklassificering av kunder samt övervakning och rapportering av misstänkta aktiviteter och transaktioner och att fungera som ett forum för informationsutbyte och kunskapsöverföring för de myndigheter som utövar tillsyn över verksamhetsutövare (13–15 §§ penningtvättsförordningen).

Samlit (Swedish Anti-Money Laundering Intelligence Task Force) är ett samarbete mellan Polismyndigheten och de fem största bankerna i Sverige. Syftet är att förbättra förmågan att identifiera och bekämpa penningtvätt och organiserad brottslighet genom ökad informationsdelning. Den rättsliga grunden för informationsutbytet är institutens skyldighet enligt penningtvättslagen att på begäran av Polismyndigheten lämna alla uppgifter som behövs för en utredning om penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Sedan 2009 finns en myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet. På uppdrag av regeringen samverkar tolv myndigheter genom att dela information och genomföra operativa insatser mot kriminella individer, nätverk och fenomen inom organiserad brottslighet. I samverkan ska bl.a. möjligheterna att bekämpa penningtvätt och terrorism särskilt beaktas.

Finansinspektionen och Polismyndigheten samarbetar sedan 2020 för att öka myndigheternas förmåga att bekämpa penningtvätt. Arbetet leds av en gemensam arbetsgrupp som träffas löpande. Finansinspektionen bistår bl.a. med finansiell kompetens och information från sin tillsyn om enskilda företags

affärsmodeller, ägarstrukturer samt analyser av transaktionsflöden. Polismyndigheten delar i sin tur med sig av information om aktuella upplägg för penningtvätt och finansiering av terrorism samt information om särskilt utsatta företag och sektorer.

Samverkansrådet mot terrorism arbetar för att på nationell nivå förbättra samordningen och effektivisera arbetet före, under och efter ett terroristattentat. I rådet deltar förutom brottsbekämpande myndigheter bl.a. Försvarets radioanstalt, Migrationsverket samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Säkerhetspolischefen är sammankallande i rådet. Vid möten i rådet sker strategisk samverkan främst genom att aktörerna delar med sig av hotbilda- och bedömningar och annan kunskap och erfarenheter.

Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism

I proposition 2021/22:251 Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism anges att en viktig del i kampen mot penningtvätt är att brottsbekämpande myndigheter och banker kan utbyta information med varandra i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt, dvs. underrättelseverksamhet. I samarbetet mellan finanspolisen och bankerna försvåras ett ändamålsenligt informationsutbyte av regler om sekretess och annan tystnadsplikt. Enligt regeringen behöver förutsättningarna för att utöva tillsyn över verksamhetsutövare som inte sköter sig också förbättras. I propositionen föreslår regeringen därför i huvudsak följande:

- Brottsbekämpande myndigheter, Finansinspektionen och banker å ena sidan eller brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter å andra sidan ska få samverka i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka penningtvätt. I samverkan ska en deltagare vara skyldig att lämna uppgifter till en annan deltagare trots sekretess eller tystnadsplikt.
- Clearingorganisationer som bedriver clearing eller avveckling av betalningar och företag som tillhandahåller finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar ska vara skyldiga att lämna uppgifter till finanspolisen eller Säkerhetspolisen.

Riksdagen antog regeringens förslag (bet. 2022/23:FiU15, rskr. 2022/23:33). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2023.

Förstärkt reglering av valutaväxlare och andra finansiella institut

Enligt den nationella riskbedömningen av penningtvätt och finansiering av terrorism 2020/2021 och Polismyndighetens rapport Penningtvätt via växlingskontor 2021 har valutaväxling en central roll vid omsättning och tvätt av pengar åt kriminella nätverk. Den som bedriver valutaväxling eller annan finansiell verksamhet (finansiella institut) ska registrera sig hos Finansinspektionen. Inspektionen ska kontrollera om registrerade finansiella institut följer penningtvättslagstiftningen och får ingripa mot de som inte sköter sig. I syfte

att motverka penningtvätt i finansiella instituts verksamhet föreslår regeringen i ett utkast till lagrådsremiss bl.a. att

- den som bedriver valutaväxling eller annan finansiell verksamhet ska registrera sig även om verksamheten inte bedrivs i väsentlig omfattning eller är den huvudsakliga
- det ska införas ett allmänt lämplighetskrav för den som bedriver valutaväxling eller annan finansiell verksamhet, har ett kvalificerat innehav i ett finansiellt institut eller ingår i ledningen för ett finansiellt institut
- ett finansiellt institut ska till Finansinspektionen anmäla ändringar av de förhållanden som institutet har uppgett i sin ansökan om registrering
- Finansinspektionen ska få besluta om sanktionsavgift för den som inte lämnar begärda upplysningar till inspektionen eller bedriver registreringspliktig verksamhet utan att ansöka om registrering.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Promemorian har varit ute på remiss. Av regeringens propositionsförteckning för våren 2023 framgår att regeringen avser att lämna en proposition om förstärkt reglering av valutaväxlare och andra finansiella institut i augusti 2023.

EU:s lagstiftningspaket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

EU:s regelverk om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns huvudsakligen i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (fjärde penningtvättsdirektivet) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/847 av den 20 maj 2015 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och om upphävande av förordning (EG) nr 1781/2006. I svensk rätt genomförs fjärde penningtvättsdirektivet bl.a. i penningtvättslagen, registerlagen och lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem.

Europeiska kommissionen har tagit fram förslag för att förbättra EU:s system för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Förslagen har presenterats som ett lagstiftningspaket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (EU-paketet). EU-paketet omfattar bl.a. tre rättsakter:

- En ny EU-förordning som ersätter större delen av fjärde penningtvättsdirektivet (COM(2021) 420).
- Ett nytt EU-direktiv som ersätter de delar av det fjärde penningtvättsdirektivet som inte överförs till förordningen (COM(2021) 423).

- En ny EU-förordning som skapar en ny myndighet på EU-nivå (COM(2021) 421), vars uppgift är att förhindra att unionens finansiella system används för penningtvätt och finansiering av terrorism.

Kommissionen har också föreslagit förändringar i förordningen (EU) 2015/847 (COM(2021) 422). Ändringarna innebär i huvudsak att vissa överföringar av kryptotillgångar ska omfattas av samma informationskrav som t.ex. banköverföringar. Detta förslag har under förhandlingarna brutits ut ur paketet och förhandlats separat.

Förslaget att ersätta större delen av fjärde penningtvättsdirektivet med en EU-förordning avser att minska skillnader i tillämpningen mellan medlemsstaterna. Kommissionen menar att skillnader i medlemsstaternas genomförande av direktivet har medfört belastningar och kostnader för de som tillhandahåller gränsöverskridande tjänster samt luckor i regleringen som kan utnyttjas av den som vill tvätta pengar eller finansiera terrorism. I den utsträckning kommissionen anser att medlemsstaterna bör fortsätta ha flexibilitet när det gäller hur bestämmelserna ska genomföras föreslås i stället att bestämmelserna förs över till ett nytt direktiv.

Regeringen beslutade den 16 juni 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till de ändringar i regelverket som blir resultatet av förhandlingarna inom EU (dir. 2022:76). Utredaren ska särskilt ta ställning till

- vilka verksamhetsutövare som bör omfattas av det nya regelverket
- hur uppgifterna i registret över verkliga huvudmän kan bli mer korrekta, adekvata och aktuella
- vilken myndighet som ska övervaka svenska advokatsamfundets penningtvättstillsyn vid tillämpning av det nya regelverket
- behovet av anpassningar av svensk rätt för att svenska myndigheter och anställda i myndigheterna ska kunna fullgöra sina uppgifter i förhållande till den nya EU-myndigheten Amla (Anti-Money Laundering Authority)
- om tillgången till uppgifter i penningtvättsregistret för brottsbekämpande myndigheter bör utökas.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2024.

I ett tilläggsdirektiv som beslutades den 30 mars 2023 konstateras att det nya regelverket innebär att alla juridiska personer som saknar verklig huvudman ska registrera sig och sin ledning i registret över verkliga huvudmän, vilket är en nyordning som kan medföra en omfattande administrativ börda för den ideella sektorn och Bolagsverket (dir. 2023:49). För att utredaren ska kunna fullgöra sitt uppdrag behöver denna händelseutveckling beaktas, inte minst mot bakgrund av den ideella sektorns särart. Utredaren ska därför

- analysera hur förslaget förhåller sig till regeringsformens förbud mot tvång att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende men också dess förbud mot åsiktsregistrering (2 kap.

2 och 3 §§) och säkerställa att förslaget inte tillämpas i strid med dessa förbud

- ta ställning till vilka ingripanden vid överträdelser av skyldigheten för olika slag av juridiska personer att anmäla uppgifter för registrering som är effektiva, proportionerliga och avskräckande, inte minst mot bakgrund av den administrativa och kostnadsrämsiga bördan för de juridiska personerna som registrering kan medföra.

Utredaren ska särskilt analysera förslagets konsekvenser för Bolagsverket och den ideella sektorn.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om att stärka relevanta myndigheters kapacitet att förhindra finansiering av terrorism behandlades av utskottet i betänkande 2021/22:JuU29. Motionsyrkandet avstyrktes med hänvisning till att det pågår ett omfattande arbete på området (s. 35). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan pågår alltjämt ett omfattande arbete mot finansiering av terrorism och penningtvätt. Utskottet vidhåller därför sin tidigare uppfattning att det saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därmed motion 2022/23:2262 (MP) yrkande 40.

Olovlig underrättelseverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av möjligheten att utvisa personer som sysslar med olovlig underrättelseverksamhet.

Jämför reservation 10 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4 efterfrågas en översyn av möjligheten att utvisa personer som sysslar med olovlig underrättelseverksamhet.

Bakgrund

Olovlig underrättelseverksamhet

Straffbestämmelser om olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt och mot person (s.k. flyktingspionage) finns i 19 kap. 10–10 b §§ brottsbalken. För olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige döms den som, för att gå en främmande makt eller motsvarande tillhanda, hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffande av uppgifter om förhållanden vars uppenbarande för en främmande makt eller motsvarande kan medföra men för Sveriges säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt. Straffet är fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Utvisning m.m.

De grundläggande bestämmelserna om utlänningars rätt att vistas i Sverige och om avvisning och utvisning av utlänningar finns i utlänningslagen (2005:716). Den lagen innehåller även en rad andra regler om utlänningars inresa och vistelse här i landet. I utlänningslagen finns också bestämmelser om kontroll- och tvångsåtgärder som får vidtas gentemot utlänningar. Utlänningslagen innehåller vidare särskilda bestämmelser om hur vissa ärenden med säkerhetsaspekter, s.k. säkerhetsärenden, ska hanteras.

Vid sidan av utlänningslagen finns lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar som reglerar de mer kvalificerade säkerhetsärendena. Lagen trädde i kraft den 1 juli 2022 och ersätter lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

En utlänning får enligt lagen utvisas ur Sverige om utlänningen med hänsyn till vad som är känt om hans eller hennes tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan antas komma att begå eller på annat sätt medverka till ett brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) eller om utlänningen kan utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet (2 kap. 1 §). En ansökan om utvisning ska ges in av Säkerhetspolisen till Migrationsverket som beslutar i frågan (2 kap. 2 § första stycket). Migrationsverkets beslut kan överklagas till regeringen. Om Polismyndigheten eller Migrationsverket har anledning att anta att förutsättningarna för ett beslut om utvisning är uppfyllda ska myndigheterna skyndsamt anmäla det till Säkerhetspolisen (2 kap. 3 §).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att det har framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta initiativ till en sådan översyn som efterfrågas i motion 2022/23:1769 (SD) yrkande 4. Motionsyrkandet avstyrks.

Internationellt samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om internationell samverkan för att bekämpa terrorism.

Jämför reservation 11 (C) och 12 (MP).

Motionerna

Märta Stenevi m.fl. (MP) anser i partimotion 2022/23:181 yrkande 29 i denna del att polisen behöver ges fler möjligheter att samarbeta bättre med utländska myndigheter för att bekämpa terrorism och brottslighet över landsgränserna.

I kommittémotion 2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 83 begärs ett tillkännagivande om att stoppa terrorism genom ökad samverkan inom EU.

I motion 2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD) yrkande 4 anförs att Sverige bör vara pådrivande inom EU för att upprätta en gemensam spärllista mot hatpredikanter som annars obehindrat kan resa fritt för att sprida extremism i Europa.

Bakgrund

Samverkan inom EU för att bekämpa terrorism

På Europeiska rådets webbplats anges att kampen mot terrorism är av högsta prioritet för unionen. I juni 2020 uppmanade Europeiska rådet till stärkt samarbete och förbättrat informationsutbyte mellan medlemsstater, institutioner och EU-byråer för att förebygga och förhindra terrorism och våldsbejakande extremism samt för att möta hotet från bl.a. utländska stridande.

I december 2020 bekräftade EU-ledarna sin enighet i kampen mot radikalisering, terrorism och våldsbejakande extremism. I syfte att förebygga radikalisering och ta itu med de ideologier som ligger till grund för terrorism och våldsbejakande extremism efterlyste Europeiska rådet bl.a. åtgärder för att motverka olagligt innehåll online och begränsa icke-transparent utländsk finansiering av civila och religiösa organisationer.

I april 2021 antog EU en förordning om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online. De nya reglerna började gälla den 7 juni 2022.

I juni 2022 antog rådet slutsatser om ytterligare åtgärder för att skydda EU:s invånare mot terrorism. Rådet uppmanade medlemsländerna att fortsätta diskussionerna om ett effektivt informationsutbyte om utländska terroriststridande och uppmanade myndigheterna att utfärda inreseförbud för tredjelandsmedborgare som utgör ett hot mot den nationella säkerheten. Rådet uppmanade vidare till fortsatt samarbete mellan de myndigheter som ansvarar för kampen mot terrorism och de myndigheter som beviljar uppehållstillstånd,

för att säkerställa största möjliga samordning. Rådet uppmanade också medlemsländerna att undersöka sätt att begränsa handlingsmöjligheterna för dem som främjar radikaliserings.

Den 14 december 2022 nådde rådets ordförandeskap och Europaparlamentet en preliminär överenskommelse om en förordning om digitalt informationsutbyte i ärenden om terrorism. Utkastet till förordning är en del av det pågående arbetet med att modernisera och digitalisera det gränsöverskridande rättsliga samarbetet. Förslaget syftar till att åtgärda vissa tekniska brister och göra det möjligt för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) att spela en starkare och mer proaktiv roll när det gäller att stödja samordning och samarbete mellan nationella myndigheter som utreder och lagför terroristbrott.

Inom EU har vidare bl.a. följande åtgärder vidtagits för att förbättra informationsutbyte mellan medlemsländerna:

- en ram för interoperabilitet mellan EU:s informationssystem som hjälper till i hanteringen av gränser, säkerhet och migration (2019)
- uppdatering av Schengens informationssystem, som används av polis och gränskontrolltjänstemän för att utbyta registreringar om efterlysta eller försvunna personer och föremål (2018)
- ett direktiv om passageraruppgifter som reglerar överföring och behandling av personuppgifter som lämnas av flygpassagerare (2016)
- inrättande av ett europeiskt centrum mot terrorism vid Europol för att stödja informationsutbyte mellan nationella polismyndigheter (2016).

Efter terrorattackerna i Madrid den 11 mars 2004 antog EU-ländernas stats- och regeringschefer ett uttalande om bekämpande av terrorism. De enades bl.a. om att inrätta en befattning som EU-samordnare för kampen mot terrorism. Samordnaren ansvarar bl.a. för att samordna arbetet mot terrorism inom EU, övervaka hur EU:s strategi för kampen mot terrorism genomförs och förbättra kommunikationen mellan EU och länder utanför EU.

Som ett led i kampen mot terrorism efter attackerna den 11 september 2001 upprättade EU i december samma år en förteckning över personer, grupper och enheter som omfattas av restriktiva åtgärder i syfte att bekämpa terrorism. Åtgärderna, som fastställdes i gemensam standpunkt 2001/931/Gusp, antogs för att genomföra FN:s säkerhetsråds resolution 1373 (2001). Förteckningen omfattar personer och grupper som är aktiva både i och utanför EU. Den ses över regelbundet, åtminstone var sjätte månad. De personer, grupper och enheter som finns med i förteckningen omfattas av frysning av penningmedel och andra finansiella tillgångar inom EU. Dessutom är det förbjudet för aktörer inom EU att göra penningmedel och ekonomiska resurser tillgängliga för dem.

Internationellt polissamarbete

I svensk rätt regleras internationellt polissamarbete bl.a. i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete som innehåller bestämmelser om dels

operativt samarbete, dels uppgiftsutbyte. Bestämmelserna om operativt samarbete infördes vid genomförandet av Schengenkonventionen, ett avtal med Danmark om polissamarbete i Öresundsregionen, Prümrådsbeslutet (rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet) och Atlasrådsbeslutet (rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper). Sedan den 1 april 2020 gäller lagen även samarbete enligt ett avtal med Norge.

Enligt information på polisens webbplats har polisen ett omfattande och brett internationellt samarbete som bl.a. innefattar gränsförvaltning, gemensamma brottsutredningar, underrättelseutbyte och gemensamma gränsöverskridande insatser. En betydande del av det internationella samarbetet sker inom ramen för EU och Schengensamarbetet, men även direkt med andra länder genom bilaterala och multilaterala avtal samt inom ramen för internationella organisationer såsom Interpol och FN. I det internationella samarbetet fyller även polisens sambandsmän en central roll genom att agera kontaktpunkt med andra länders brottsbekämpande myndigheter.

Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) är EU:s brottsbekämpande organ. Europols uppgift är att stödja och stärka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter i samarbetet mot allvarlig gränsöverskridande brottslighet och terrorism. Europol samlar in, bearbetar och analyserar information från samarbetsländernas brottsbekämpande myndigheter. Informationen delas med berörda medlemsstaters myndigheter som använder den för att förebygga, upptäcka och utreda brott samt spåra brottslingar. Europol kan även bistå med att samordna de brottsbekämpande myndigheterna i olika operativa åtgärder, t.ex. gemensamma gränsöverskridande insatser.

I Sverige finns en enhet vid polisens nationella operativa avdelning (Noa), som fungerar som sambandsorgan mellan Europol, övriga EU-länder och svenska brottsbekämpande myndigheter. Enheten samordnar allt operativt informationsutbyte genom Europol. Chefen för enheten representerar Sverige i Europols styrelse. Sverige har även ett sambandskontor vid Europol i Haag.

Schengens informationssystem (SIS) är ett system som Schengenländerna använder för att utbyta information med varandra inom ramen för polissamarbete, straffrättsligt samarbete och migrationskontroll. SIS består dels av ett centralt datasystem, dels av nationella datasystem i de deltagande medlemsstaterna. Regelverket innehåller bestämmelser som möjliggör eller kräver att medlemsstaterna lägger in olika typer av registreringar i SIS. Vissa typer av registreringar syftar till att informera övriga medlemsstater om ett visst förhållande, t.ex. att en person har nekats inresa till det registrerande landet. Andra registreringar syftar i stället till att andra medlemsstater ska bistå det registrerande landet med en viss åtgärd, t.ex. att gripa en efterlyst person eller att undersöka ett föremål.

Spärllista mot hatpredikanter

Dåvarande statsrådet Mikael Damberg uppgav i sitt svar på en fråga om huruvida regeringen avser att verka för en EU-gemensam spärllista mot extremistiska hatpredikanter bl.a. följande (fr. 2020/21:1407):

Det finns en fungerande lagstiftning som kan användas för att stoppa personer som försöker komma till Sverige för att sprida hatfulla budskap eller uppvigla till brott. Vi har även lagstiftning för att kunna avvisa dessa personer inifrån landet. Denna lagstiftning används med framgång. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen samarbetar effektivt med varandra, liksom med sina motsvarigheter i andra EU-medlemsstater för att bland annat få kännedom om personer som inte är önskvärda i Sverige eller i EU. Till sin hjälp har man tillgång till informationssystem som till exempel Schengen Information System (SIS) där personer som ska nekas inresa kan spärras i syfte att förhindra inresa till Schengenområdet.

Samtidigt som vi inte stillatigande kan acceptera att personer sprider hatets budskap så behöver vi också värna yttrandefriheten. Det innebär att vi ibland tvingas höra budskap som vi själva finner förkastliga men som inte utgör brott. Den lagstiftning vi har och den tillämpning av den som görs av våra myndigheter upprätthåller den skillnaden. Den ger dem också idag möjlighet att vid behov stoppa personer som vill resa in i Sverige.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om internationell samverkan mot terrorism behandlades senast av utskottet i samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2019/20. Utskottet konstaterade att Sverige på olika sätt deltar i en omfattande internationell samverkan om terrorism, bl.a. inom FN och EU. Utskottet vidhöll därför sin tidigare uppfattning att det inte fanns anledning för riksdagen att göra några tillkännagivanden i frågan (bet. 2019/20:JuU32 s. 52). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2019/20:178). Liknande motioner har behandlats förenklat i betänkandena 2020/21:JuU29 och 2021/22:JuU29.

Frågan om att upprätta en gemensam spärllista mot hatpredikanter inom EU behandlades senast av utskottet i betänkande 2021/22:JuU29. Utskottet konstaterade att det finns ett samarbete inom EU för att få kännedom om personer som inte är önskvärda i Sverige eller i EU. Enligt utskottet hade det inte framkommit några skäl att ställa sig bakom ett tillkännagivande om en lista med hatpredikanter. Motionsyrkandet avstyrktes (s. 31). Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2021/22:121).

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har konstaterat deltar Sverige på olika sätt i en omfattande internationell samverkan mot terrorism. Kampen mot terrorism är också en prioriterad fråga inom EU och en mängd olika åtgärder har vidtagits för att stärka samarbetet och förbättra informationsutbytet mellan medlemsstaterna. Mot denna bakgrund saknas enligt utskottets uppfattning skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2022/23:863 (C) yrkande 83 om ökad samverkan inom EU och motion 2022/23:181 (MP)

yrkande 29 om polisens möjligheter att samarbeta med utländska myndigheter. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet finner inte heller skäl att ställa sig bakom ett tillkännagivande om en gemensam spärrlista mot hatpredikanter. Även motion 2022/23:1811 (KD) yrkande 4 avstyrks därför.

Reservationer

1. Säkerhetspolisens resurser, punkt 1 (MP)

av Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 38.

Ställningstagande

Säkerhetspolisen ansvarar för terrorbekämpningen i Sverige. Säkerhetspolisens resurser har stärkts och flera nya lagar har kommit på plats för att förhindra terror. Exempelvis har samröre med terroristorganisationer, eller resor i syfte att ansluta sig till dessa, kriminaliserats. Det är angeläget att Säkerhetspolisen också framöver har tillräckliga resurser för att arbeta effektivt med terrorbekämpning. I takt med att Säkerhetspolisens uppdrag utvidgas och blir mer komplext måste även den interna granskningen av myndighetens arbete stärkas så att dess insatser och utredningar sker på ett rättssäkert sätt.

2. CVE:s arbete mot våldsbejakande extremism, punkt 2 (MP)

av Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 41.

Ställningstagande

För att i tid upptäcka radikaliseringsprocesser hos grupper eller individer och platser där det finns särskilt stor risk att radikalisering kan ske är det avgörande att CVE:s samarbete med kommunerna fungerar. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka CVE:s arbete och ge det en mer operativ roll.

3. Nationellt avhopparprogram, punkt 3 (V, MP)

av Gudrun Nordborg (V) och Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 42.

Ställningstagande

Det behövs ett kraftfullt förebyggande arbete för att minska risken att utsatta och marginaliserade människor blir indragna i extremistiska miljöer. Arbetet behöver vara långsiktigt och det krävs åtgärder som inte är enskilda och lösryckta. Vi anser att en grundläggande social rättvisa ska kompletteras med ett nationellt program för att underlätta avhopp från extremistmiljöer. Programmet ska komplettera den verksamhet som bedrivs i olika regioner. Människor ska inte behöva känna sig så trängda socialt och ekonomiskt att de finner extremistiska miljöer attraktiva. Sådana insatser behövs för att det ska bli svårare att rekrytera till brottslig verksamhet.

Vi noterar det tillkännagivande som riksdagen har gjort om att införa ett nationellt avhopparprogram, men för att säkerställa att regeringen agerar för att en välfungerande avhopparverksamhet snabbt kommer på plats bör ett nytt tillkännagivande göras.

4. Nytt register hos Säkerhetspolisen, punkt 4 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Mats Arkhem (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt 2 kap. 1 § lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter får personuppgifter behandlas bl.a. om det är nödvändigt för att förebygga,

förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar terrorbrott. Det är dock oklart om bestämmelsen ger Säkerhetspolisen rätt att registrera uppgifter om att en person sympatiserar med terroristorganisationer. Vi anser att det bör klargöras att Säkerhetspolisen får registrera sådana uppgifter, i syfte att ge myndigheten ett fullgott underlag för sin verksamhet.

5. Förbud mot terroristorganisationer, punkt 7 (MP)

av Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 39.

Ställningstagande

Det finns mer eller mindre organiserade våldsbejakande extremister. Några av dem har en global spännvidd. Den straffbestämmelse om deltagande i en terroristorganisation som föreslås träda i kraft den 1 juni 2023 är enligt min uppfattning inte tillräcklig för att motverka terrorism och våldsbejakande extremism. Jag vill även att terroristorganisationer ska kunna förbjudas eller på något annat sätt begränsas.

6. Förbud mot deltagande i våldsbejakande organisationer, punkt 8 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Mats Arkhem (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Förutom förbudet mot deltagande i terroristorganisationer, som föreslås träda i kraft den 1 juni 2023, och förbudet mot deltagande i kriminella organisationer, som omfattas av Tidöavtalet, behövs ett förbud mot deltagande i och samröre med andra våldsbejakande organisationer, vars primära mål eller medel är brottsligt. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som kriminaliserar deltagande i och samröre med sådana organisationer.

7. Förbud mot rasistiska organisationer, punkt 9 (MP)

av Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 29 i denna del.

Ställningstagande

Arbetet mot antidemokratiska och våldsbejakande aktörer behöver stärkas. Det kräver ett effektivt arbete mot de värderingar som dessa organisationer står för. Jag vill därför se ett sådant förbud mot rasistiska organisationer som föreslås av Kommittén om förbud mot rasistiska organisationer i betänkandet SOU 2021:27.

8. Offentlig uppmaning till terrorism, punkt 16 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Mats Arkhem (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Propaganda för terrorism sprids i dag i sociala medier, i religiösa församlingar och i många andra sammanhang. Vi menar att det finns skäl att utreda hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer. Det gäller exempelvis sådana fall där gärningsmannen inte direkt uppmanar till sådan brottslighet men ändå propagerar för deltagande i organisationer som kan bedömas vara terroristorganisationer.

Medan ett förbud mot propaganda för terrorism på ett bredare sätt kan straffa dem som uppmanar och uppmuntrar till terrorism anser vi att man även behöver titta närmare på de som rättfärdigar terrorhandlingar. Frankrike har exempelvis en sådan lagstiftning som användes i samband med det senaste terrordådet för att gripa en politiker som uttalade stöd för mordet på en fransk polis. Ett liknande lagförslag i Sverige kan vara ett komplement till den nuvarande lagstiftningen för att förhindra att terrorism normaliseras ytterligare.

9. Finansiering av terrorism, punkt 17 (MP)

av Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP) yrkande 40.

Ställningstagande

Vi behöver satsa särskilt på att motarbeta finansiering av terrorism. Det gäller att både bekämpa finansiering av terroristorganisationer inom Sverige och förhindra att pengar från Sverige bidrar till terror utomlands. I det sammanhanget är det internationella samarbetet oerhört viktigt, särskilt inom EU och genom Europol, för att kartlägga finansieringskällor och överföringsmetoder. För att effektivt bekämpa finansiering av terrorism bör vi även stärka arbetet mot penningtvätt.

10. Olovlig underrättelseverksamhet, punkt 18 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Mats Arkhem (SD) och Lars Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Säkerhetspolisen har pekat ut Iran som ett av de tre länder som är mest aktiva med spionage i Sverige. Att Iran utgör ett stort säkerhetshot framgår tydligt av de årsböcker som Säkerhetspolisen ger ut. Mot denna bakgrund anser vi att det behövs en översyn av möjligheterna att identifiera och utvisa personer som sysslar med olovlig underrättelseverksamhet i Sverige.

11. Samverkan inom EU, punkt 19 (C)

av Ulrika Liljeberg (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 83.

Ställningstagande

EU är en viktig arena i arbetet mot terrorism. Tillsammans har EU-länderna bättre förutsättningar att motverka terrorattacker genom att exempelvis dela underrättelser om potentiellt farliga personer och genom att stoppa vapen-smuggling. Överenskommelser behövs om EU-ländernas skyldighet att informera om vapen smuggling eller radikaliserade personer när andra EU-länder berörs. Satsningarna mot påverkanshot behöver också öka både i Sverige och i övriga EU.

12. Polisens samarbete med utländska myndigheter, punkt 20 (MP)

av Malte Roos (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 29 i denna del.

Ställningstagande

Våldsbejakande extremism är ett hot mot demokratin. Samhället kan inte tolerera våld oavsett vilken ideologi som ligger bakom. Vi måste förebygga att extremistiska och våldsbejakande attityder uppstår och agera när de omsätts i handling. Ett center mot våldsbejakande extremism har inrättats i Sverige. Polisen behöver nu ges fler möjligheter att samarbeta bättre med utländska myndigheter för att bekämpa terrorism och brottslighet över landsgränserna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:181 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:508 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en nationellt beslutad lista över terroristorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att ge polisen åtkomst till hälso- och sjukvårdsuppgifter i de fall det kan handla om krigs- eller terrorbrott och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett utökad arbete med att jaga terrorister och krigsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rådande lagstiftning kring krigsförbrytelser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en haverikommission när Sverige drabbas av ett terrorattentat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att omhänderta alla som visat sig ha befunnit sig i områden kontrollerade av terrorister, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:863 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

83. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa terrorism genom ökad samverkan inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:913 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot deltagande i, och samröre med, våldsbejakande organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registrering av personer som sympatiserar med terrororganisationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot terrorpropaganda och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1769 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att utvisa personer som sysslar med underrättelseverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:1811 av Christian Carlsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kartläggning av islamismen i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en spärlista för hatpredikanter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som strider för eller stöder terrororganisationer ska kunna dömas för landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2076 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga hur ett regelverk kan se ut som medför indragen rätt till svenskt stöd vid aktivt deltagande i krig utan att vara utsänd på uppdrag av Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2157 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2262 av Emma Berginger m.fl. (MP):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att Säkerhetspolisen har resurser och får ta del av verktyg som krävs för att förhindra terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att terrororganisationer ska kunna förbjudas eller på annat sätt begränsas och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka relevanta myndigheters kapacitet att förhindra finansiering av terrorism och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet inom Centrum mot våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inleda ett nationellt program för att underlätta avhopp från extremist rörelser och tillkännager detta för regeringen.